

Kako obezbediti kvalitetan život u gradovima koji se ubrzano šire?

Autor: Balkan Green Energy News

Photo: Pixabay/telophase

Gradovi širom sveta se sve više suočavaju sa problemom prenaseljenosti i ubrzanog i neplanskog širenja, što za sobom povlači porast zagađenja vazduha, nedostatak čiste vode i velike količine otpada, a čini ih i podložnijim negativnim uticajima klimatskih promena i prirodnih katastrofa. Ozbiljni gradovi, koji pažljivo promišljaju i planiraju svoj razvoj, nastoje da identifikuju najvažnije izazove i pronađu rešenja koja bi im obezbedila održiv razvoj i učinila ih boljim mestima za život. Cilj održivog razvoja **11** se bavi upravo ovim pitanjima.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sprovedeno od strane:

Cilj održivog razvoja 11- Održivi gradovi i zajednice – je jedan od 17 Ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih nacija, usvojenih 2015. godine, a podrazumeva obezbeđivanje čistijeg vazduha i vode, manjeg negativnog uticaja gradova na životnu sredinu i emisija CO₂, više zelenih površina, pristupačnog i održivog gradskog prevoza i infrastrukture, boljih rešenja za otpad, bezbednijih uslova stanovanja i veće pripremljenosti za klimatske promene i prirodne nepogode.

Urbane sredine imaju važno mesto u okviru Ciljeva održivog razvoja UN jer njih danas naseljava više od polovine svetskog stanovništva, a očekuje se da će 2050. godine u gradovima živeti dve trećine svetske populacije – oko 6,5 milijardi ljudi.

U svetu će 2030. godine biti 43 "mega-grada"

Takođe, procenjuje se da će do 2030. godine broj "mega-gradova," sa preko 10 miliona stanovnika, porasti na 43, sa 28 u 2018. godini, a većina takvih gradova se nalazi u zemljama u razvoju. Međutim, treba imati na umu i da neki gradovi sa manje od milion stanovnika, uglavnom u Africi i Aziji, spadaju među najbrže rastuće urbane zone na svetu.

Planiranje zelenog razvoja – rešenje za izazove u urbanim sredinama:

Rešenja za probleme i izazove u urbanim sredinama UN vide u boljem planiranju razvoja gradova i promovisanju održive zelene gradnje, gradskog saobraćaja sa niskim emisijama štetnih gasova i izgradnje više zelenih površina. Pored toga, važno je ulaganje u obnovljive izvore energije, održivu infrastrukturnu i kvalitetno upravljanje otpadom, ali i promovisanje održivog načina života običnih ljudi.

75% infrastrukture 2050. godine će biti novoizgrađeni objekti, što pruža priliku za održivo planiranje

Kada je u pitanju infrastruktura, jedno od rešenja je da se obezbedi da novoizgrađeni objekti imaju niske emisije gasova sa efektom staklene bašte, da efikasno koriste energiju i druge resurse, kao i da budu otporniji na uticaje klimatskih promena i vremenske nepogode. Ovakav pristup se zasniva na proceni da će čak 75% infrastrukture 2050. godine biti novoizgrađeni objekti, tj. oni koji danas još uvek ne postoje.

---

11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES

Globalni poziv na akciju

Ciljevi održivog razvoja Ujedinjenih nacija (Sustainable Development Goals – SDGs) predstavljaju globalnu inicijativu usmerenu na iskorenjivanje siromaštva, zaštitu životne sredine i obezbeđivanje mira i prosperiteta za sve ljude na planeti, kao i bolje životno okruženje za buduće generacije.

Pitanja u vezi sa životnom sredinom nalaze se u osnovi skoro svakog od 17 ciljeva, a svi su međusobno povezani budući da ključ uspeha jednog često leži u sagledavanju izazova koji su svojstveni nekom drugom cilju. Postizanje ciljeva održivog razvoja zahteva saradnju vlada, privatnog sektora, civilnog društva i građana širom sveta.

Singapur, Vankuver i Beč su svetli primeri održivih gradova

Neki od gradova širom sveta koji se već godinama nalaze na raznim rang-listama najodrživijih su Singapur, Vankuver i Beč.

Singapurski aerodrom (Foto: Pixabay/VacacionesPagodasBlog)

Singapur se smatra najzelenijim gradom u Aziji, a lokalne vlasti stalno rade na unapređivanju održivosti i planiranju budućeg razvoja. Smešten na ostrvu, ovaj grad-država u kom živi oko 5.5 miliona ljudi, je suočen sa nedostatkom čiste vode iz prirodnih izvora za svoje rastuće stanovništvo. Međutim, ovaj problem se uspešno prevaziđa uz pomoć tehnologije, uključujući i **recikliranje korišćene vode**, koja se dezinfikuje UV zračenjem.

Ovakva prečišćena voda, koja je nazvana *NEWater*, danas pokriva skoro 40% potreba za vodom u Singapuru, a državna agencija za vodu planira da do 2060. godine ovom vodom i odsoljenom morskom vodom pokriva do 85% potreba.

Zelene površine i elementi, poput atrijuma, zidova ili terasa, već su sastavni deo mnogih stambenih i poslovnih objekata u Singapuru, a nove zgrade se projektuju tako da se ostvari najveći mogući stepen energetske efikasnosti i smanje količine otpada.

Međutim, vlasti Singapura su krenule i korak dalje: na zapadnom delu ostrva planira se **izgradnja „pametnog“ ekološkog naselja** sa 42.000 stanova, koje zvaničnici nazivaju „šumski grad,” budući da će obilovati zelenilom, kao i stablima koja već postoje na lokaciji i koja će biti sačuvana. Kroz centar naselja biće ostavljen „ekološki koridor“ za divlje životinje, a ceo kompleks će **biti podređen pešacima i biciklima**, dok će saobraćajnice i parkinzi za automobile biti smešteni ispod zemlje.

Vankuver, grad sa oko 675.000 stanovnika na zapadnoj obali Kanade, je 2008. godine uveo inovativnu naknadu za emisije CO₂ preko računa za grejanje i gorivo na pumpama, što je dovelo do toga da danas ima najmanje emisija gasova sa efektom staklene bašte po glavi stanovnika od svih gradova u Severnoj Americi.

Od 2010. godine u gradu je zasađeno je čak 125.000 stabala, a izglasana je i zabrana jednokratne plastike. I na polju održive urbane mobilnosti, Vankuver beleži sjajne rezultate – preko 50% svih putovanja u gradu se obavlja peške, biciklom ili javnim prevozom, što značajno smanjuje štetne emisije iz saobraćaja.

Foto: Pixabay/sahinsezerdincer

Beč je jedan od najboljih primera kako gradske vlasti, ali i građani, mogu doprineti održivom razvoju kojim se čuva životna sredina i pomaže u borbi protiv klimatskih promena.

Austrijska prestonica, sa svojih nešto manje od 2 miliona stanovnika, ima oko 500.000 stabala i 1.000 parkova, a udeo zelenih površina u gradu iznosi oko 50%. Na polju obnovljive energije, na primer, planira se postavljanje solarnih sistema na svim zgradama gradskih vlasti.

Skoro polovina bečljija poseduje godišnju kartu za gradski prevoz, a svaki pojedinac koji koristi javni prevoz na godišnjem nivou spreči ispuštanje do 1.500 kilograma CO₂.

Ljubljana – najzeleniji grad u našem regionu

U našem regionu, lider u održivom razvoju je nesumnjivo glavni grad Slovenije Ljubljana, koja je proglašena za Zelenu prestonicu Evrope za 2016. godinu (European Green Capital 2016).

U Ljubljani, na primer, preko 75% površine čine parkovi i zelene površine, a ukupna dužina biciklističkih staza u ovom gradu sa manje od 300.000 stanovnika je čak 230 kilometara.

Kako veliki gradovi u Srbiji planiraju održivi razvoj?

Kako sada stvari stoje, teško da će se neki srpski grad uskoro naći na nekoj od lista najodrživijih u svetu ili privući pažnju globalnih medija nekim upečatljivim projektom u ovoj oblasti. S druge strane, ne može se ni reći da velike urbane zone u Srbiji ne rade ništa makar na planiranju zelenog i održivog razvoja i poboljšanju kvaliteta života svojih građana.

Vlasti srpske prestonice Beograda, jedinog grada u Srbiji sa preko million stanovnika, su nedavno [objavile](#) Akcioni plan za zeleni grad i Akcioni plan za održivu energiju i klimu do 2030. godine, kojima se planira ulaganje od 5.2 milijarde evra u poboljšanje kvaliteta vazduha i smanjenje emisija gasova s efektom staklene baštne, odnosno borbu protiv klimatskih promena.

Predviđene mere uključuju povećanje udela vozila na električni pogon na 40% gradskih autobusa, 80% taksija, 100% vozila u vlasništvu grada, 80% komercijalnih i 20% privatnih vozila. U okviru održive urbane mobilnosti takođe se planira da Beograd do 2026. godine ima 1.000 električnih bicikala integrisanih u sistem javnog prevoza i 150 stanica za iznajmljivanje.

Beograd se ovim dokumentima takođe obavezao da poveća površinu pod šumom za deset odsto do 2025. godine, a za te namene je zaključno sa 2029. godinom opredeljeno 100 miliona evra.

Izrada akcionog plana za zeleni grad sprovodi se u okviru programa Zeleni gradovi Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD).

Novi Sad, glavni i najveći grad Vojvodine, sa nekih 300.000 stanovnika, je takođe izrazio interesovanje za program Zeleni gradovi. Izrada novosadskog akcionog plana

za zeleni grad [najavljen](#) je pre nesto manje od dve godine, kada je rečeno da će EBRD dati donaciju od 300.000 evra za tu svrhu.

Novi Sad (Foto: Pixabay/fotos1992)

Kragujevac dobija prvog javnog prozjumera – vrtić sa solarnom elektranom

Kragujevac, grad u centralnoj Srbiji sa oko 150.000 stanovnika, uveliko sarađuje sa Programom Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Srbiji na projektima zelene ekonomije i unapređenja energetske efikasnosti u javnim objektima, pa bi u sklopu te saradnje uskoro trebalo da dobije i prvog javnog prozjumera. Naime, jedan vrtić bi trebalo da izgradi solarnu elektranu koja proizvoditi električnu energiju za potrebe objekta, dok će se višak vraćati u mrežu i naplaćivati, [piše](#) Ana Radojević, energetska menadžerka Grada Kragujevca.

Kragujevac je i prvi grad u Srbiji koji ima portal otvorenih podataka, a prvi dostupni podaci odnose se na potrošnju energije u javnim objektima. Ovaj projekat je realizovan u saradnji sa UNDP-om u okviru projekta Lokalni razvoj otporan na klimatske promene, a u toku je realizacija još jednog projekta – objavljivanje potrošnje toplotne energije u stambenim zgradama, što će građanima omogućiti da porede koliko njihova zgrada troši energije u odnosu na zgrade istog tipa.

Grad Niš istražuje mogućnosti uspostavljanja energetskih zadruga

Još jedan veliki srpski grad, Niš, uključuje građane u planiranje energetske tranzicije. Ovaj grad, koji ima nešto manje od 200.000 stanovnika, istražuje mogućnosti

uspostavljanja energetskih zadruga ili zajednica i izučava modele po kojima će građani moći da zajedno grade solarne elektrane na površinama u vlasništvu države i lokalne samouprave i kompanija, na privatnoj zemlji i na krovovima. Ova inicijativa se sprovodi u saradnji sa bugarskim gradom Burgasom, u okviru projekta mPower, koji se finansira iz programa Evropske unije za inovacije Horizon 2020.

Grad Niš takođe namerava da osnuje i prvi uslužni centar za energetsku efikasnost u Srbiji, one-stop shop na kojem će građani i upravnici zgrada na jednom mestu moći da dobiju informacije i savete o štednji energije i obnovi stambenih objekata, ali i uvid u opcije za unapređenje efikasnosti.

Izradu ovog dokumenta omogućile su vlade Švajcarske i Nemačke u okviru platforme "Održivi razvoj za sve" koju sprovodi Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, a kao deo projekta Reforma javnih finansijskih politika - agenda 2030. Partneri na sprovođenju platforme su Beogradska otvorena škola, Beogradski fond za političku izuzetnost, Centar za visoke ekonomske studije, Fondacija Ana i Vlade Divac, Fondacija Centar za Demokratiju i Timočki omladinski centar. Stavovi izneti u tekstu predstavljaju stavove autora i ne odražavaju nužno zvanične stavove Vlada Švajcarske i Nemačke, kao ni Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sprovedeno od strane:

